

pådriver, og eiendomsretten ble en maktfaktor, som gjorde det nødvendig med håndhevelse av nye regler for å dempe stridighetene. Sammenslåing av små kongedømmer, basert på politisk strategi, ble vanlig praksis. Ny organisering og legale / sosiale strukturer oppsto rundt i Europa. Dette kom senest her i nord, som f.eks. i Mälarmrådet (Hyenstrand 1974). Her fikk kristendomen først innpass i vikingetiden. Kirken var avhengig av et sterkt åkerbruk, for den kunne vinne fram med en individuell personlig tro på Kvite-Krist.

En meget stor variasjon innen svedjemetodene har utviklet seg gjennom tidene, beroende på de mange impliserte variable faktorene; klima, topografi, tilgang på skog / jord, vegetasjon, arbeidskraft, teknologi og erfaring. Svedjebrukerne har normalt vært nomader, og de satte få lesbare spor etter seg, bortsett fra store endringer i den naturlige gjenveksten. Vegetasjonsendringene er ofte feilaktig tolket som om de var upåvirket av mennesket. Et kontroversielt tema har vært forholdet mellom populasjon og produksjon av mat; avkastningens størrelse i forhold til folketallet. Registrerte data fra den ene kulturen er som oftest lite sammenlignbare med en annen kultur, og innhentning av relevante data er også svært komplisert, ofte fordi forskeren ikke kjenner den fremmede kulturen godt nok. En vanlig mangel er at perioden for gjenvekst ikke har vært tilstrekkelig tatt hensyn til. Overproduksjon var vanlig og derfor en uberegnelig faktor. Måleenhetene fikk ny betydning i åkerbruket, men nevningene levde videre. Nå ble de basert på åkerbrukets parametre; en „öks“ ble lik en „lott“, men hvor mye arbeid er det? Hvor mye rug er en „stakk“? ”Haken” var tidligere det samme som svedjen, men i åkerbruket ble det et arealmål.

Utover i middelalderen overtok åkerbruket matproduksjonen også her i Norden. Åkerbruk har ført til at kvaliteten på matkornet stadig vekk blir dårligere, mens kvantiteten har økt. Antallet ”tunmland” pr. haken øket, men tunmland var heller ikke opprinnelig noen arealenhet. I Estland ble haken-tallet mye større i 1500-åra enn det

hadde vært på 1200-tallet (Johansen 1925 2), for nå var haken og tunmland i ferd med å bli arealmål. I kildene fra 1300-tallet er svedjebruk og åkerbruk adskilt; ”acker ungerodet und gerodet / ungebuwet und gebuwet / ungeploget und geploget / agri inculti et culti” (Johansen 1925 80). I denne overgangstiden fantes ennå ingen arealstandarder og variasjonene var derfor uoversiktlige.

Menneskets historie er kompleks, men historiens gang kan spores om man starter med forholdet mellom landskap, flora, fauna og klima. Ved å registrere menneskets influens på naturen i sitt arbeide for å oppnå tilstekt matproduksjon, kan man også observere sammenhengen mellom næringen og sosiale endringer. Registrerbare naturendringer og klimaskiftninger har påvirket svedjebruket, som også har en etnologisk, sosial og teknologisk dimensjon. Dets regularitet kan forstås ved studie over en lengre periode under de kontinuerlige kulturelle og økologiske endringer (Conklin 1961 29). Ved å rangere lokale variasjoner på ulike steder over tid, kan man påvise systematiske relasjoner mellom økologiske komponenter og deres metodiske avhengighet av hverandre. Forøvrig finnes mange andre avhengighetsforhold som kan være til nytte i forskningen av svedjebruket. Brenning for å rydde nytt åkerland eller brenning for grasproduksjon kalles ikke svedjebruk i denne sammenhengen. Jeg har valgt å holde rydningsbrenning utenfor i denne studien, fordi oppgaven ville bli en annen ved å involvere dette tema. Men mitt valg må ikke tolkes dit hen at nyridding og grasproduksjon ikke har vært av betydning.

Studie av svedjebruket må nødvendigvis innebære at man setter seg inn i de praktiske detaljene og deres relasjon til hverandre. **Språket** er også en god medhjelper i denne sammenhengen. Talen er gammel og den har en logisk og semantisk oppbygging. Likedanne ordstammer har som oftest et nært etymologisk slektskap. Derfor står en del finske ord i parentes etter det tilsvarende norske uttrykket, og her uten noen nærmere kommentar. Svedjebrukets matproduksjon i